

södra skolan

**Handlingsplan för krissituationer
på Södra skolan**

läsåret 2017/18

Innehållsförteckning

TELEFONNUMMER: KRISGRUPPEN PÅ SÖDRA SKOLAN	1
ÖVERGRIPANDE HANDLINGSPLAN	2
HANDLINGSPLAN VID KRISITUATION I SKOLAN	3
PLANERING FÖR TIDEN EFTER	4
ELEVS PLÖTSLIGA DÖDSFALL	5
PERSONALS PLÖTSLIGA DÖDSFALL	6
ATT LÄMNA DÖDSBUD TILL ELEVERNA	7
ATT FÖLJA EN ELEVS SJUKDOM OCH SISTA TID	8
NÄR EN ELEV FÖRLORAR SYSKON ELLER FÖRÄLDER	9
SJÄLVMORD	10
VÄPNAT VÅLD I SKOLAN	11
RITUALER	12
REAKTIONER PÅ KRISER OCH SORG	13
ETT GOTT OMHÄNDERTAGANDE	14
POSOM - PSYKISKT OCH SOCIALT OMHÄNDERTAGANDE	15

Telefonnummer: Krisgruppen på Södra skolan

Funktion	Namn	Telefon arbete	e-post
Rektor	Linda Johansson	0480-36 31 27	linda.johansson@sodraskolan.se
Elevhälsa/Skolsköterska	Anna Fagergren	0480-42 09 19	anna.fagergren@sodraskolan.se
Biträdande rektor	Kristin Roslund	0480-36 31 21	kristin.roslund@sodraskolan.se
Vaktmästare	Niklas Nordén	076-632 28 82	niklas.norden@cis.se
Elevhälsa/speciallärare	Pontus Andersson	070-998 14 63	pontus.andersson@sodraskolan.se
Elevhälsa/kurator	Emelie Strömbäck	0480-36 31 25	emelie.stromback@sodraskolan.se
Elevhälsa/lärare	Jonas Andersson	070-998 14 63	jonas.andersson@sodraskolan.se
Polis	Håkan Roupé	010-562 31 61	hakan.roupe@polisen.se
It-ansvarig	Roger Jonsson	076-632 29 23	roger.jonsson@cis.se
Präst	Christer Munther	070-311 06 08	christer.munther@svenskakyrkan.se

Viktiga telefonnummer

Larm	112
Polis	114 14
Akutmottagning.....	0480-813 54
Räddningstjänst	112
Giftinformationscentral	112/ej brådskande:08-33 12 31
CIS, Kristin Blomberg.....	0480-36 31 12
Utvecklingschef, Mattias Mild	073-32 62 453
Rektor CIS, Linda Blomdahl.....	0480-36 31 17
Rektor Västra skolan, Susanne Nordén	070-622 38 56
Skolsköterska CIS Västra skolan, Kerstin Sjöberg	076-632 29 20
VD, Tomas Eriksson	070-485 77 43
Arbetslag år 6 Södra skolan	0480-36 31 26
Arbetslag år 7 Södra skolan	0480-36 31 22
Arbetslag år 8 Södra skolan	0480-36 31 24
Arbetslag år 9 Södra skolan	0480-36 31 23
Förskolechef Helen Lundström	076-632 29 11

Övergripande handlingsplan

Rektors ansvar:

- Sammankallar och samordnar krisgruppen
- Kontaktar polis/räddningstjänst för förstahandsinformation om olyckans/krisens omfattning
- Inhämtar information från sjukvården om skadade/döda mm.
- Är skolans kontakt utåt med media

Krisgruppens ansvar:

- Bedömer situationens allvar och kallar eventuellt in extra resurser, se bilaga
- Förvissas sig om att anhöriga fått information om olyckan. Om inte – ger sådan information
- Håller kontakt med räddningspersonal
- Håller kontakt med sjukhus
- Håller kontakt med anhöriga
- Samordnar krisarbetet på skolan

Checklista - ta reda på:

- 1 Vem är drabbad
- 2 Vad har hänt
- 3 Hur har det skett
- 4 Vilken information har gått ut
- 5 Vem ansvarar för informationsförmedlingen, media mm
- 6 Vem samordnar
- 7 Vem arrangerar ev. minnesstund
- 8 Hur följer vi upp speciellt drabbade elever
- 9 Ska vi ha föräldramöten
- 10 Vilka telefonkontakter behöver vi ta

Handlingsplan vid krissituation i skolan

Medicinsk första hjälp

- Ambulans och polis tillkallas
- Rektor, skolsköterska/skolkurator underrättas
- Vuxen person stannar hos den drabbade
- Förälder kontaktas

Rektor samlar krisgrupp och utvald nyckelperson t.ex. mentor

Krisgruppen informerar:

- Familjen om olyckan och skolans vidare åtgärder (vid dödsfall krävs tillstånd av polis)
- Klassen och andra elever, med hjälp av mentor, skolkurator och skolsköterska, om vad som har hänt och vad skolans åtgärder blir:
- Övriga lärare informeras om händelsen och vilka stödåtgärder som vidtagits samt plan för vidare åtgärder:

Krisgruppen gör en bedömning av:

- Händelsens omedelbara effekter på elever, personal och övriga
- Vilka elever och lärare som behöver särskild uppföljning och stöd
- Behovet av hjälp utifrån

Krisgruppen gör en plan för återstoden av dagen:

- Stöd i klassrummet
- Se till att ingen släpps hem, om inte eleven hämtas av vårdnadshavare i skolan
- Som lärare tar du hand om din elevgrupp. Följ tiderna och avvakta information
- Personal utan undervisning försöker fånga upp elever som inte har lektion. Elever ska inte "flyta" omkring
- Skriftlig information utformas, dels som komplement till muntlig information, dels till föräldrarna
- Stöd till berörda lärare
- Pressansvarig utses, vilken i normala fall är rektor. Tänk över hur hantera sociala medier.
- Arrangerar möte med skolans personal för att diskutera planerna för påföljande dag.

Planering för tiden efter

1. Krisgruppen inleder på följande dag med en utvärdering av den föregående och går igenom planerna för dagen
2. Anordnar klassrumssamtal för att gå igenom det inträffade
3. Anordnar gruppsammankomster för särskilt berörda elever. Mentor ansvarar för att identifiera de behövande och krisgruppen för innehållet i själva sammankomsten
4. Vid olycksfall utan dödlig utgång: låt klassen besöka sjukhuset
5. Håll personalmöte vid dagens slut:
  - a. förmedla aktuell information och redogör för den vidare planeringen
  - b. hjälp lärarna att uttrycka sina egna tankar och reaktioner, debriefing
  - c. informera om möjligheter att följa upp det som hänt
6. Kontakta familjen för att uttrycka skolans medkänsla och erbjuda stöd
7. Genomför ritualer enligt kapitel 11 i klassrummet eller med hela skolan samlad.
8. Hjälp skolkamrater att återgå till normala rutiner
9. Låt någon ur krisgruppen besöka hemmet:
  - a. Planera återkomsten till skolan och diskutera sådant som eleven oroar sig för
  - b. Diskutera kontakter mellan klass/skola och föräldrar
  - c. Vid olycksfall utan dödlig utgång; planera elevens återkomst till skolan, diskutera hur kontakten mellan elev och skola kan upprätthållas under sjukhusvistelse och konvalescenstid
10. Låt eleverna delta i en eventuell begravning med lärare och/eller föräldrar
11. I de fall där syskon eller nära vänner får problem i skolan: överväg att reducera skolarbetets omfattning och erbjud extra hjälp
12. Se till att lärarna inhämtar sådan information som säkrar att elever med särskilda behov får den hjälp de behöver
13. Låt klassen skriva brev eller kort till den elevens familj
14. Krisgruppen upprätthåller kontakten med familjen

Diskutera hur skolan ska förhålla sig till begravningen. Planera ev. ritualer i samband med begravningen t.ex. musikstycke av kör eller enskild elev. De elever som ska delta i begravningen, bör träffa officianten innan för genomgång av hur den går till. Låt föremål som påminner om den döde bli kvar till skolårets slut. Låt klasskamraterna besöka graven.

Bedöm om någon av eleverna behöver långsiktig hjälp. Markera gärna speciella märkesdagar som elevens födelsedag och årsdagen för dödsfallet. Se till att elevens namn blir nämnt vid varje högtidsdag under det första året efter dödsfallet.

Elevs plötsliga dödsfall

Händelse:

Oväntade dödsfall, t.ex. genom sjukdom, självmord, drunkning eller bilolycka drabbar klasskamrater.

Man har inte haft någon tid att mentalt förbereda sig på dödsfallet och en del av tryggheten försvinner.

Åtgärd:

Om en elev avlider plötsligt kontaktar den som först får vetskap om dödsfallet, skolledningen och krisgruppen. Dessa har sedan ett omedelbart möte, till vilket även mentorn kallas.

Där så är möjligt tas omedelbart kontakt med föräldrahemmet av utsedd kontaktperson.

Kom ihåg:

- Gemensam minnesstund för hela skolan (se modell till minnesstund)
- Tid avsätts i klassen för att prata/informera om det som hänt, att arbeta med frågor runt döden, rita, skriva berättelser eller dikter, tända ljus
- Elevers och skolpersonals deltagande i begravningen
- Gå till kyrkogården för att besöka graven

Tänk på:

- Kontrollera alltid om eleven har syskon i skolan
- Information till hemmet
- Erbjud eleverna – ”öppet hus” – efter skoldagens slut, behov kan finnas av att tala med någon eller bara få vara tillsammans
- Var observant på reaktioner under tiden efter

Personals plötsliga dödsfall

Händelse:

Personal som plötsligt avlidit

Åtgärd:

- Information till rektor
- Rektor samlar krisgruppen
- Rektor ger information till klasser och personal
- Rektor eller utsedd nyckelperson ger elever tillfälle till gruppsamtal vid behov
- Rektor ger personal tillfälle till samtal vid behov
- Rektor har kontakt med familjen, om familjen så önskar
- Rektor/nyckelperson informerar om skolans vidare åtgärder:
  - sjukbesök
  - minnesstund
  - begravning
  - förbereda elever på ny lärare

Tänk på:

- Att skolans personal bör ges möjlighet till handledning och bearbetning

Att lämna dödsbud till eleverna

Händelse:

En situation har uppstått då du som personal måste meddela om ett dödsfall till en elev.

Åtgärd:

Vanligen är det polisen eller prästen som kommer med dödsbud till en familj, men om du som personal råkar i den situationen är det bra att känna till följande:

- Det bör vara en person som eleven känner bra och är trygg med, som informerar eleven
- Det är viktigt att skaffa bekräftelse på den information man fått
- Det finns situationer då man måste nöja sig med att berätta vad som hänt, inte hur
- Välj en lugn och ostörd plats
- Var klar, tydlig och direkt med den värme och varsamhet en sådan situation kräver

Tänk på:

Det är inte dina förklaringar och tröstande ord som räknas mest just nu, utan att du vågar vara nära och att du vågar ta emot de reaktioner som kommer och att du finns till för eleven.

Lämna inte eleven ensam.

Att följa en elevs sjukdom och sista tid

Händelse:

En elev drabbas av allvarlig sjukdom.

Åtgärd:

Om en elev drabbas av en allvarlig sjukdom kontaktar den som först får vetskap om sjukdomsfallet mentor och skolsköterska/skolkurator i skolan. Sedan har elevens mentor samt medlemmarna i krisgruppen ett möte där man går igenom det som har hänt.

- Krisgruppen bör skapa en kontinuerlig och trygg kontakt med elevens hem
- Allt agerande från skolan skall ske med respekt för familjens önskemål
- Informera klassen regelbundet om hur den sjuke eleven mår och hur det hela utvecklar sig
- Information på klassföräldramöte
- Brev, teckningar och annan uppmuntran från klassen

Tänk på:

- Alla elevers rätt till undervisning också när de ligger på sjukhus
- Dödsfall, se handlingsprogrammet – en elevs plötsliga dödsfall

När en elev förlorar syskon eller förälder

Händelse:

En elev drabbas av sorg.

Åtgärd:

Då en elev drabbas av sorg märker du ett förändrat beteende hos honom eller henne. Viktigt att informera de andra lärarna om det som har hänt.

- Visa eleven uppmärksamhet
- Ge eleven trygghet och tala med dem där hemma. Det är betydelsefullt för eleven att känna att du som lärare vet och förstår
- Informera klassen på ett sakligt sätt om elevens svåra situation. Om möjligt bör både mentor och någon från elevhälsan medverka vid tillfället
- beakta den sörjande elevens behov
- Läs litteratur som tar upp förlusten av en kär person
- Skicka en hälsning från klassen med innebörden vi förstår att du är borta från klassen några dagar, men vi saknar dig
- Innan eleven kommer tillbaka till klassen är det fint om du som lärare kan tala med eleven i förväg. Fråga hur eleven vill ha det och respektera detta

Tänk på:

- Sorg tar tid
- Elever reagerar positivt på öppenhet och kontakt kring det som hänt

Själv mord

Vid självmord är det viktigt att korrekt information snabbt inhämtas om när, var och hur det har skett. Eleverna måste få information, annars sprids rykten. Föräldrar kan vara negativa till att lämna ut denna information, men brukar samtycka om de får en noggrann förklaring till varför det är så viktigt att förmedla den till kamraterna.

Själv mord får ej romantiseras, utan beskrivas som en oåterkallelig lösning på ett problem som hade kunnat lösas på ett annat sätt. Det finns risk för att självmord bland tonåringar smittar.

Vid självmord bör extern expertis anlitas.

- Det är viktigt att ägna särskild uppmärksamhet åt elevens vänner (och ovänner) och relationer
- Visste någon vad eleven planerade?
- Har andra elever drabbats av självmord i sin närhet tidigare?
- Finns det andra elever som har självmordstankar?
- Mer information om självmord finns bland annat att läsa: <http://suicidezero.se/fakta-rad>

Väpnat våld i skolan

Det förebyggande arbetet är den viktigaste komponenten för att förhindra grövre våld i skolan. I de flesta fall där grövre våld förekommer är gärningsmannen en elev eller före detta elev på skolan. Externa hot, i form av en helt okänd gärningsman som får ett infall, är mycket svårare att skydda sig mot men ett bra skalskydd där skolan inte är ett ”öppet hus” där externa besökare kan komma och gå som man vill förebygger till viss del.

Åtgärder vid angrepp

Det finns i princip två handlingsalternativ vid ett direkt angrepp. Låsa in sig i respektive klassrum, så kallad inrymning, alternativt en utrymning av skolan. Vilket alternativ man bör välja kan inte i förväg bestämmas, det är omständigheterna på plats som avgör vad som är möjligt. All personal ska känna till hur man gör en in- respektive utrymning och sedan väljer den enskilde medarbetaren alternativ utifrån läget på plats. Det viktigaste är att göra något, passivitet spelar gärningsmannen i händerna.

Vid angrepp

- Larma, ring 112
- Samla ihop klassen
- Ta eleverna till säker plats (in- eller utrym)
- Varna/uppmärksamma genom att ropa/ringa/smsa
- Invänta polis

Mer information finns att läsa: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3284>

Ritualer

Ritualer är viktiga för att hjälpa oss att hantera det ofattbara. De hjälper oss att inse vad som hänt, att reagera och att gå vidare

Minnesstund

En minnesstund anordnas inom de närmaste dagarna efter dödsfallet. Förslag på innehåll:

- Minnesord av skolans rektor
- Minnesord av mentor
- En tyst minut
- En sång eller ett musikstycke, lämpligt val kan vara den dödes favoritmelodi.

Låt kamraterna smycka med ljus och blommor. Bjud in föräldrar, syskon och ev. vänner från annan skola. Efter minnesstunden kan eleverna gå till sina klassrum och tala en stund om såväl akten som det inträffade.

Begravning

Beroende på omständigheterna kan del av klassen eller hela klassen delta i begravningen. Det är viktigt att det informeras om hur en begravning går till, att det är tillåtet att gråta, att vuxna också kommer att gråta etc.

Besök på olycksplatsen

Ritualer kan även, i förekommande fall, genomföras vid besök på olycksplatsen. Skolan kan initiera, men eleverna bör själva få utforma ritualen.

Övrigt

Anordna plats på skolan för minnen dvs foto på den döde, ljus, minnesbok mm. Krislåda finns i skolkurators rum.

Viktigt att uppmärksamma den döde vid födelsedag, första högtiden efter dödsfallet, vid skolavslutningar och årsdag efter dödsfallet.

Glöm inte att fundera över dödsannons i tidning från skolan

Reaktioner på kriser och sorg

- En kris är en händelse i livet som utgör ett hot mot ens säkerhet och kontroll. Upplevelse av kris och sorg kan ge
- Kognitiva symtom som förvirring, ofokus och minnesstörning
- Emotionella symtom som vred, ångest, ledsenhet, skuld känsla
- Fysiska symtom som hjärtklappning, snabbandning, bröstsmärta
- Är alltid individuell beroende på vilka tidigare erfarenheter som finns
- För återhämtning i en kris/sorg är det viktigt med ett socialt och emotionellt stöd

I det akuta skedet:

Reaktionerna under denna fas är ofta starka. Personer kan vara förvirrade och känslorna intensiva, vilket är normala reaktioner på en kris och sorg.

Skapa trygghet och ett gott omhändertagande

- Samtala så lite som möjligt
- Lugna
- Skapa hopp
- Spela tetris (reglerar ner Amygdala i hjärna som reagerar vid kriser)

I mellanskedet:

- Läsa av hur anpassningen till händelsen har gått
- Stöd genom hjälp och struktur

I långtidsfas:

Om symtomen inte avtar, ökar eller blir särskilt besvärliga bör behandling inledas

Om de reaktioner som funnits med från början avtar, går som regel symtomen över av sig själv och den drabbade kan gå stärkt ur krisen/sorgen

Ett gott omhändertagande

- Veta att sorgearbetet är en normal och nödvändig process
- Vara tillsammans med de sörjande – inte lösa deras problem
- Erkänna andras smärta, lära sig att gå in i den och inte avlägsna den
- Låta dem upprepa sig gång på gång
- Inte benämna döden med omskrivningar
- Tala så lite som möjligt – och undvika varje försök till tröst som innebär ett förringande av förlusten
- Acceptera att alla har sitt eget sätt att sörja – och att ingen sorg är riktig eller felaktig. Ingen är tvungen att rättfärdiga sina känslor
- Uppmuntra dem som har en gemensam sorg att dela den med varandra om de kan
- Erkänna att de sörjande har lidit en förlust
- Inte hindra någon att uttrycka skuldkänslor eller vrede om den behöver det
- Komma ihåg att många som erbjuder omedelbart stöd ofta försvinner efter ett tag

POSOM - Psykiskt Och Socialt OMhändertagande

I Kalmar kommun finns en beredskap för psykiskt och socialt omhändertagande (POSOM) med representanter för kommunen, polisen, sjukvården och kyrkan.

När används POSOM?

Vid akut händelse inom Kalmar kommun, eller där kalmarbor är inblandade och psykosocial hjälp behövs och normal organisation bedöms vara otillräcklig.

Hur larmas POSOM-gruppen?

Enligt särskild upprättad larmlista via SOS alarm 112

Vad gör POSOM-gruppen när den samlats?

får lägesorientering av polis, sjukvård och brandkår
orienterar sig om vidtagna eller planerade åtgärder från övriga myndigheter
bedömer behovet av ytterligare åtgärder
upprättar kontakt med sina organisationer
planerar och beordrar vid behov vidare åtgärder (ex. informationsinsatser till allmänhet, egen personal)
utvärderar insatserna

Samverkande organisationer

Sjukvården, i första hand psykiatriska akutmottagningen, barn och ungdomspsykiatriska kliniken, delar av öppenvård psykiatri, kuratorer och psykologer samt sjukhuskyrkan som engageras i det psykologiska och psykiatriska omhändertagandet av drabbade.

I kommunen har kommunstyrelsen det yttersta ansvaret i såväl fred som krig för att alla som vistas i kommunen får erforderlig hjälp och stöd.

Brandkårens primära uppgifter är att rädda liv, begränsa olyckans omfattning samt att ansvara för ledningsfunktionen i räddningsarbetet.

Socialförvaltningen, skolförvaltningarna och omsorgsförvaltningen ansvarar för individ- och familjeomsorg, barnomsorg och skola samt äldre- och handikappomsorg, som alla kan bli involverade i omsorgsarbetet vid olyckor och katastrofer. Skolförvaltningarnas personal och elever kan direkt och indirekt bli berörda vid större olyckor. Förvaltningarna har stora resurser att sätta in i POSOM-arbetet.

Polisens huvuduppgift vid olyckor och katastrofer är ordning, säkerhet och brottsutredning, vilket kan omfatta allt från avspärrningar, vittnesförhör till identifierings- och registreringsarbete. Det är vanligt att anhöriga och andra kontakter polisen för att få eller lämna information.

Kyrkan kan ha en viktig roll såväl i det akuta skedet som i uppföljningsarbetet. Kyrkan fyller ofta ett behov av trygghet och kontinuitet i en kaotisk situation. Kyrkans närvaro och ritualer kan underlätta sorgearbetet för de drabbade.

Behovet av samverkan

Representanter från här nämnda organisationer har bedömt det som väsentligt att tillsammans planera för samverkan och psykiskt och socialt omhändertagande av människor vid stora olyckor och katastrofer. Alla parter har varit överens om att genom planering och samverkan effektivt utnyttja befintliga organisationer, deras nätverk och resurser.

Vid större olyckor kan du komma i kontakt med POSOM-gruppen via Kalmar kommuns kontaktcenter 0480-45 00 00 eller via SOS 112.

Socialjouren

Socialjouren handlägger akuta socialtjänstären i nära samverkan med fältverksamheter, polis och andra berörda myndigheter efter kontorstid. Bedriver rådgivning och myndighetsutövning.

Telefon: 0480-45 00 00 eller SOS 112.

Landstingets stödgrupper

Landstingets motsvarighet till kommunens stödgrupper är psykisk katastrofledningsgrupp, PKL. Den ingår i landstingets verksamhet och består av psykologer, psykiatriker och kuratorer.

Peo Carlsson Säkerhetssamordnare Brandkåren

Tel: 0480-45 75 76

Fax: 0480-45 75 00

E-post: peo.carlsson@kalmar.se

Kalmar kommun

Box 611

391 26 Kalmar

Telefon växel 0480-45 00 00

fax. 0480-45 00 47

E-post: kommun@kalmar.se